

SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ EĞİTİMDE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARINDAN YARARLANMAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ*

Tuğba SELANİK-AY

Yrd. Doç. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi, tsay@aku.edu.tr

Received: 15.03.2016

Accepted: 23.06.2016

ÖZ

Sivil toplum kuruluşları; bilinçli, bilgiyi kullanabilen, güven duygusunun üst düzeyde olduğu, kolayca organize olabilmeyen mümkün olduğu, hukuka dayalı devlet anlayışı, devlet-sivil toplum ilişkisini içermektedir. Eğitimde de asıl amaç bilginin günlük yaşamda kullanılabilirliğini artırmak olmalıdır. Bu bağlamda eğitim kurumlarının sivil toplum kuruluşlarından yararlanması bir zorunluluk olarak ifade edilebilir. Bu araştırmanın temel amacı öğretmen adaylarının eğitimde STK'lerden yararlanmaya ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Araştırma 2015-2016 eğitim öğretim yılı bahar 136 sınıf öğretmeni adayı ile gerçekleştirilmiş, 8 açık uçlu sorudan oluşan anketle toplanan veriler betimsel analiz yoluyla analiz edilmiştir. Sınıf öğretmeni adaylarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Araştırma sonucunda sınıf öğretmeni adaylarının çok az bir kısmının (%19,86) STK'lere üye olduğu; bir kısmının (43,38) üye olmayı düşündüğü; bir kısmının ise (%36,76) üye olmayı düşünmediği belirlenmiştir. En fazla üye olunan STK'ler Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı, Lösemili Çocuklar Sağlık ve Eğitim Vakfı ve Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı olarak belirlenmiştir. STK tercihlerinde rol oynayan etmenler yazılı ve görsel medya, sosyal medya, arkadaş sohbetleri olduğu ve sınıf öğretmeni adaylarının STK'lerin gerek öğretmen adayları gerekse ilkökul öğrencileri açısından katkılarına değindikleri; ileride mesleklerinde en fazla sosyal bilgiler, hayat bilgisi, fen bilimleri derslerinin öğretiminde STK'lerden yararlanmayı planladıkları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sınıf öğretmeni adayları, sivil toplum kuruluşları, ilkökul.

VIEWS OF PRESERVICE CLASSROOM TEACHERS ABOUT THE INVOLVEMENT OF NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS IN EDUCATION

ABSTRACT

Non-governmental organizations can be defined as those organizations which employ information consciously and have higher levels of confidence. Such organizations could be easily organized and are dependent on an understanding of state based on legal considerations. These organizations are the reflection of the relationship between state and civil society. In education one of the major goals should be to raise the usability of theoretical information in daily life. In this context it can be argued that nongovernmental organizations should involve in education activities. This study aims at identifying the views of preservice teachers about the use of NGOs in education. The participants of the study were 136 preservice elementary school teachers during the school year of 2015-2016. The data of the study were collected through a questionnaire with eight open-ended items. The data obtained were examined using descriptive analysis and are complemented by direct quotations from the views of the participants. The findings indicated that only 19,86% of the participants were the members of the NGOs and that some of them were planning to join NGOs (43,38%). There were also those who were not planning to join NGOs (36,76%). Regarding the NGOs which some participants were members were found to be Educational Volunteers Foundation of Turkey, Health and Education Foundation for Children with

* Bu araştırma Afyon Kocatepe Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından 15.HIZ.DES.49 no ile desteklenmiştir.

Leukemia and Turkey Combating Soil Erosion, for Reforestation and the Protection of Natural Resources Foundation. The participants reported that their preference over NGOs were affected by media outlets, social media, and their friends' views. They also argued that NGOs have invaluable contributions to them and to primary school students and collaborations with NGOs may be useful in the courses such as social studies, life sciences and science.

Keywords: Preservice elementary school teachers, non-governmental organizations, primary school.

1. GİRİŞ

Sivil toplum kuruluşu toplumdaki çeşitli sorunları bağımsız olarak ele alıp kamuoyunu bilgilendirme ve aydınlatma görevi yapan, öneriler sunan her türlü birlik olarak tanımlanabilir (www.tdk.gov.tr). STK günümüzde yazılı ve sosyal medyada toplumsal sorunları dile getirmek ve çözüm üretmek adına pek çok görev üstlenmiş durumdadır. Doğal afetler, şiddet, çevre, eğitim, kişi hak ve özgürlüklerinin ihlali gibi birçok alanda devlet ve özel alan arasında tampon bölge görevini üstlenmekte, toplumsal sorunlara çözüm üretmenin yanı sıra Avrupa Birliği'ne entegrasyon, belli değerlerin korunması gibi belli çıkarların yaşama geçirilmesini de amaçlamaktadır (Akça Berk, 2015). Okulların temel işlevlerinden biri kuşkusuz etkili vatandaş yetiştirmektir. Bu da ancak haklarını bilen ve kullanan bireyler yetiştirmekle mümkün olabilir. Zarillo (2004) özellikle ilkököl çağlarında çocukların kanun ve kuralların neden konulduğunu ve nasıl oluştuğunu, neden toplumsal yaşam içinde zorunlu olduğunu aile içinde, okulda, sınıfta, yerel toplum içinde, ulusal ve evrensel düzeyde öğrenmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu bağlamda öğrenciler ne kadar çok yaşam deneyimi ile okulda öğrendiklerini kullanabilirse o oranda kalıcı öğrenmelere sahip olacaktır. Sivil toplum kuruluşları ile birlikte gerçekleştirilen uygulamalar öğrencilerin çevrelerinde, ülkelerinde, dünyada var olan sorunları fark etmelerini ve aynı amaç doğrultusunda hareket eden bireylerle bu sorunların çözümü noktasında sorumluluk almalarını sağlayan uygulamalardır. Sivil toplum kuruluşları; bilinçli, bilgiyi kullanabilen, güven duygusunun üst düzeyde olduğu, kolayca organize olabilmenin mümkün olduğu, hukuka dayalı devlet anlayışı, devlet-sivil toplum ilişkisini içermektedir. (Çaha, 2000, 54). Meray (2009)'de sivil toplum kuruluşlarının, öğretmen adaylarının toplumu yakından tanınması, toplumsal sorunlara çözümler üretmesi ve topluma hizmet etmenin hazzını tatması için önemli bir uygulama alanı oluşturmaktadır. Bu bağlamda hem öğretmen eğitiminde hem de farklı eğitim düzeylerinde eğitim faaliyetlerinin sivil toplum kuruluşları ile işbirliği ile yürütülmesinin pek çok olanak sağladığı söylenebilir.

Alanyazın incelendiğinde sivil toplum kuruluşlarından eğitim amacıyla yararlanmaya ilişkin pek çok araştırmaya (Jagannathan, 2001; Mundy ve Manion, 2008; Mundy, 2008; Akşit , Hartsmar ve Moraesus, 2008; Kallioniemi, Lalor, Misiejuk ve Zaleskiene, 2011; Fielmua ve Bandie, 2012; Nummenpää, 2012; Demir ve Arı, 2013; Karataş, 2013; Usatenko, 2013; Dar, 2014; Poatob, 2015) rastlanmış, ancak sınıf öğretmeni adaylarının sivil toplum kuruluşlarından eğitimde yararlanmaya ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Türkiye'de yapılan araştırma sayısına bakıldığında son derece sınırlı sayıda araştırmacının yer aldığı da görülmektedir. Oysaki STK'lerden yararlanma okul öncesinden başlayarak yaşam boyu okulda öğrenilenlerin gerçek yaşama geçirilmesi bağlamında vazgeçilmez bir unsurdur. Öğrenilen bilgilerin günlük yaşamda kullanılması ve yaşam becerileri haline getirilmesi dünya vatandaşı yetiştirmede bir ön koşul olarak

ifade edilebilir. Türkiye’de pek çok sivil toplum kuruluşu olmasına rağmen ilkokul programlarında farklı disiplinlerde yer alan pek çok ilişkili kazanımın öğretiminde sivil toplum kuruluşlarından yeterince yararlanılmadığı söylenebilir. Oysa ki ilkokul programları yapılandırmacı anlayışa göre geliştirilmiş programlardır ve yaparak yaşayarak öğrenmeyi esas almaktadır. Öğrencilerin bilgiyi yapılandırabilmeleri için sınıf duvarları dışında deneyim kazanmaya gereksinimleri vardır. Bu bağlamda öğretmenlerin de sivil toplum kuruluşlara yönelik deneyim sahibi olmaları ve aynı zamanda eğitimde sivil toplum kuruluşlarından yararlanmaya olumlu bakıyor olmaları son derece önemlidir. Öğretmen yetiştirme programları incelendiğinde Yüksek Öğretim Kurulu’nun (YÖK) 2006-2007 öğretim yılında Eğitim Fakültelerinde uygulamaya konulan yeni program çerçevesinde Topluma Hizmet Uygulamaları (THU) adlı ders doğrudan sivil toplum kuruluşları ile etkileşim halinde yürütülebilecek bir derstir. Öğretmen adaylarının sivil toplum kuruluşlarına üye olması ve çalışmalar yürütmelerinde bu ders pek çok olanak sağlayabilir. Bunun yanı sıra mikroöğretim uygulamaları ile yürütülen Fen Öğretimi, Sosyal Bilgiler Öğretimi...vb. derslerde de öğretmen adaylarının sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içinde çalışmalar sürdürmesi özendirilebilir. Eğitimde sivil toplum kuruluşlarından etkili biçimde yararlanılabilmesi için her olanağın değerlendirilmesi önemli olduğu kadar öğretmen ve öğretmen adaylarının sivil toplum kuruluşlara yönelik görüşleri önem taşımaktadır. Çünkü eğitim sisteminin uygulayıcıları onlardır. Öğretmen adaylarının eğitim amacıyla STK’lerden yararlanmaya yönelik görüşlerinin belirlenmesi etkin vatandaşlar yetiştirebilmek, programlarda yer alan çoğu değer, kazanım ve beceriyi kazandırabilmek açısından önemlidir. Araştırmanın alanyazındaki bu eksikliği gidermesi umulmaktadır. Bu araştırmanın temel amacı sınıf öğretmeni adaylarının eğitim amacıyla sivil toplum kuruluşlarından yararlanmaya yönelik görüşlerinin belirlenmesidir. Bu bağlamda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Sınıf öğretmeni adaylarının üye oldukları ve üye olmayı planladıkları STK’ler nelerdir?
- Sınıf öğretmeni adaylarının STK seçimlerinde rol oynayan etmenler nelerdir?
- Sınıf öğretmeni adaylarının mesleklerinde öğrencilerini STK’ye katılım için teşvik etme konusundaki görüşleri nelerdir?
- Sınıf öğretmeni adaylarının STK’lerin ilkokul öğrencileri açısından katkılarına ilişkin görüşleri nelerdir?
- Sınıf öğretmeni adaylarının STK’lerin öğretmen adayları açısından katkılarına ilişkin görüşleri nelerdir?
- Sınıf öğretmeni adayları mesleklerinde en çok hangi dersler kapsamında hangi sivil toplum kuruluşlarından yararlanmayı düşünmektedirler?

2. YÖNTEM

Bu bölüm araştırmanın modeli, katılımcılar verilerin toplanması verilerin analizi başlıklarından oluşmaktadır.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada amaçlayan bu araştırmada geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarından tarama modeli (Karasar, 1994) kullanılmıştır. Bu araştırmada öğretmen adaylarının eğitimde sivil toplum kuruluşlarından yararlanmaya ilişkin görüşleri

betimlenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda araştırmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Araştırmada açık uçlu anket tekniği kullanılmış ve verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniğinden yararlanılmıştır.

Katılımcılar

Bu araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir (Patton, 1997). Ölçüt örnekleme yöntemindeki temel anlayış ise, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Sözü edilen ölçüt ya da ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının belirlenmesinde temel ölçüt ilkökul programlarına hâkim olmalarını sağlayacak kuramsal ve uygulamalı dersleri almış olmaları olarak belirlenmiştir. Bu temel ölçüte dayalı olarak, 2014-2015 öğretim yılı güz döneminde Sınıf Eğitimi ana bilim dalı 4. Sınıfına devam etmekte olan 136 sınıf öğretmeni adayı ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların özellikleri Tablo 1’de görülmektedir:

Tablo 1. Katılımcıların Özellikleri

		N	%
Cinsiyet	Erkek	50	36,76
	Kadın	86	63,24
	Toplam	136	100
STK’ye Üye Olma Durumu	Üye	27	19,86
	Üye Olmayı düşünen	59	43,38
	Üye olmayı düşünmeyen	50	36,76
	Toplam	136	100
STK Üyelik Biçimi	Aktif	14	51,85
	Biraz Aktif	3	11,11
	Pasif	10	37,04
	Toplam	27	100

Veri Toplama Süreci

Araştırmada yapılan görüşmeler için, araştırmacı tarafından hazırlanmış yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunun iç geçerliğini sağlamak için görüşme formu dört alan uzmanına sunularak görüşleri alınmış; incelemelerin ve değişikliklerin ardından forma son şekli verilmiştir. 14 sınıf öğretmeni adayı ile pilot uygulama yapıldıktan sonra, soruların açık ve anlaşılır olup olmadığının, verilen yanıtların sorulan soruların yanıtlarını yansıtmadığının belirlenmesi amacıyla, gerekli incelemeler yapılarak soruların açık ve anlaşılır olup olmadığını, ele alınan konuyu kapsayıp kapsamadığını ve gerekli olan bilgileri sağlama olasılığını da düşünerek, kontrol etmesi istenmiştir. Bu çalışmanın sonunda, soru maddelerinin geçerliği saptanmıştır. Bilindiği gibi nitel araştırmalarda iç geçerlik, araştırmacının ölçmek istediği veriyi, kullandığı araç ya da yöntemle gerçekten ölçüp ölçemeyeceğine ilişkindir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Görüşme formunun istenilen verileri sağladığı kanısına varılarak veri toplama sürecine geçilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analizin amacı, ham verilerin okuyucunun anlayabileceği ve isterlerse kullanabileceği bir biçime sokulmasıdır. Betimsel çözümlemede elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Bu çözümlemede, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir (Altunışık ve diğerleri, 2001; Yıldırım ve Şimşek, 2005). Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için uygulama sonrasında, anket formları alandan bir uzman ile ayrı ayrı okunarak “görüş birliği” ve “görüş ayrılığı” olan konular tartışılarak gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Araştırmanın güvenilirlik hesaplaması için Miles ve Huberman’ın (1994) önerdiği güvenilirlik formülü kullanılmıştır.

$$R(\text{Güvenirlik}) = \frac{\text{Na (Görüş Birliği)}}{\text{Na (Görüş Birliği) + Nd (Görüş Ayrılığı)}}$$

Hesaplama sonucunda araştırmanın güvenilirliği, birinci soru için %91 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen sonuç, araştırma için güvenilir kabul edilmiştir.

3. BULGULAR ve YORUM

Araştırmanın bölümünde sınıf öğretmeni adaylarından (f=136) elde edilen bulgular tablolar biçiminde frekans ve yüzdeleri ile verilmiştir. Bir STK’ye üye olduğunu belirten (f=27) sınıf öğretmeni adaylarının üye oldukları STK’ler Tablo 1’de şu şekilde görülmektedir:

Tablo 1. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Üye Olduğu STK’lerin Dağılımı

	f	%
Türk Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV)	16	59,26
Lösemili Çocuklar Sağlık ve Eğitim Vakfı (LÖSEV)	4	14,83
Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı (TEMA)	3	11,11
Toplum Gönüllüleri Vakfı (TOG)	2	7,40
Gençlik Merkezi	1	3,70
Türk Kalp Vakfı	1	3,70

Tablo 1’de de görüldüğü gibi sınıf öğretmeni adaylarının yarısından çoğu TEGV üyesidir. TEGV’i sıra ile LÖSEV, TEMA, TOG, Gençlik Merkezi ve Türk Kalp Vakfı izlemektedir. TEGV’in sınıf öğretmeni adayları arasında en fazla üyeye sahip STK olarak belirlenmesi bu STK’nın eğitim alanında hizmet vermesinden kaynaklanabilir. Sınıf öğretmeni adaylarının üye olmak için mesleklerine paralel bir STK belirlemiş oldukları söylenebilir. LÖSEV’e üye olduğunu belirten bir öğretmen adayı görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Medyada en fazla yer alan STK’lerden biri olmasından dolayı ilk başta ilgimi çeken LÖSEV’in bir üyesi olmak beni manevi olarak çok mutlu eden bir durum. Çalışmalara zevkle katılıyorum”

Sınıf öğretmeni adaylarının bir bölümü (f=59, %43,38) bir sivil toplum kuruluşuna üye olmayı düşündüğünü ifade etmiştir. Tablo 2’de bir STK’ye üye olmayı düşündüğünü ifade eden sınıf öğretmeni adaylarının üye olmayı planladıkları STK’lara ilişkin olarak elde edilen verilere yer verilmiştir.

Tablo 2. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Üye Olmayı Planladıkları STK’ların Dağılımı

	f	%
Kızılay	15	25,42
Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)	12	20,34
Türk Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV)	12	20,34
Yeşilay	5	8,48
Lösemili Çocuklar Sağlık ve Eğitim Vakfı (LÖSEV)	5	8,48
Toplum Gönüllüleri Vakfı (TOG)	3	5,09
Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı (TEMA)	3	5,09
Arama Kurtarma Derneği AKUT	2	3,38
Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı (ÇEKÜL)	1	1,69
Anne ve Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV)	1	1,69

Sınıf öğretmeni adaylarının büyük kısmı (%25,42) Kızılay’a üye olmayı düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu durum doğal afetler sonrasında Kızılay’ın yaptığı faaliyetlerin medya aracılığı ile duyurulması, gezici kan bankalarının faaliyetleri ve okul öncesi eğitiminden itibaren okullarda çeşitli derslerin programları içinde Kızılay ilgili konulara yer verilmesinin neticesi olarak yorumlanabilir. Kızılay’ın yanı sıra sınıf öğretmeni adayları AFAD, TEGV, Yeşilay, LÖSEV, TOG, TEMA, AKUT, ÇEKÜL ve AÇEV’e üye olmayı düşündüklerini ifade etmişlerdir. Kızılay’a üye olmak istediğini belirten öğretmen adaylarından görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Aslında topluma yararlı olabileceğim işler yapmak beni çok mutlu eder. Kızılay’a üye olmak isterim. Afet bölgelerindeki insanların mesela yaralarını sarmak beni çok mutlu eder.”

AFAD’a üye olmayı düşündüğünü belirten bir öğretmen adayının görüşleri şu şekildedir:

“Deprem kuşağında bir ülke olmamız gibi pek çok sebeple AFAD gibi STK’lere çok ihtiyaç var ülkemizin her yerinde. Ben de istiyorum böyle bir yapının içinde olmak beni mutlu eder.”

TEGV’e üye olmayı düşündüğünü belirten bir öğretmen adayı görüşlerini şu şekilde belirtmiştir:

“Her meslekten insan bir mesleki odaya, sendikaya ya da mesleği ile ilgili bir STK’ya üye. Bence bu hem aynı mesleği yapan insanların sosyal ortamlarda bir araya gelmesi hem de ortak çalışmalar yapabilmeleri için fırsat sunar böyle üyelikler. O sebeple ben bir öğretmen adayı olarak TEGV gibi eğitim alanında çalışmalarını sürdüren bir STK’ye üye olmak isterim.”

STK’lara üye olan (27) ve üye olmayı düşünen (59) sınıf öğretmeni adaylarının STK’ları belirlemelerinde rol oynayan etmenlere ilişkin görüşleri sorulmuş, toplam 86 sınıf öğretmeni adayından elde edilen veriler Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Sınıf Öğretmeni Adaylarının STK Tercihlerinde Rol Oynayan Etmenler

	f	%
Yazılı ve Görsel Medya	40	46,51
Sosyal medya	35	40,69
Arkadaş sohbetleri	8	9,31
Diğer	3	3,49

Sınıf öğretmeni adaylarının STK belirlemede en fazla rol oynayan etmenlerden ilk sırada yazılı ve görsel medyanın (%47,36), sonrasında ise sosyal medya (%39,48) nın belirtildiği görülmektedir. Diğer kategorisinde ise sınıf öğretmeni adayları STK belirlemede STK'nın etkinliklerinin, tanıtım seminerlerinin ve kişisel görüşlerinin rol oynadığını belirtmişlerdir. Yazılı ve görsel medyanın tercihi üzerinde etkisi olduğunu belirten bir öğretmen adayı:

“Mesela TEGV’in bir kamu spotu vardı. İzlediğimde neredeyse ağlayacaktım. Ben de katılmayı hissinin yaşattı bana. İlk fırsatta üye olmak istiyorum TEGV’e...”

Sosyal Medyanın STK seçimi üzerinde etkisi olduğunu ifade eden bir öğretmen adayının görüşü şu şekildedir:

“Sosyal medyada bir arkadaşım sürekli katıldığı etkinlikleri paylaşıyor. Kendisi TEMA gönüllüsü. Çok özendiğimi söylemem gerek. Üye olmayı düşünüyorum ben de TEMA gibi bir STK’ye ya da TEMA’ya”

Arkadaş sohbetlerinin STK seçimi üzerinde etkisi olduğunu ifade eden bir öğretmen adayının görüşü şu şekildedir:

“Arkadaşlarla oturup konuşunca mesela burası küçük bir şehir. Hem yapacak fazla bir şey hem de kendimizi yararsız hissediyoruz kimi zaman...Diyoruz ki tamam şikayet ediyoruz ama acaba değiştirmek için üzerimize düşeni yapıyor muyuz diye. O nedenle istiyorum aslında ve üye olacağım bir STK’ye”

STK tercihi üzerinde STK'nın yaptığı etkinliklerinin rolünün olduğunu belirten bir öğretmen adayı görüşünü şu şekilde belirtmiştir:

“Ben memlekette anne çocuk eğitim vakfı tırını görüp merak etmişim. İçine girip bakmak istedim. Sonra öğretmen olacağımı söyleyince neden üye olmuyorsun? diye sordular. Yapılan etkinlikler o kadar hoşuma gitti ki kesinlikle gidip üye olacağım”

STK'lere üye olan (27) üye olmayı düşünen (59) toplam 86 sınıf öğretmeni adayının STK'lerin öğretmen adaylarına katkılarına ilişkin görüşleri Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Sınıf Öğretmeni Adaylarının STK'lerin Öğretmen Adaylarına Katkılarına İlişkin Görüşleri

	f	%
Çeşitli değerlerle donanmamıza	78	30
Haklarımızı öğrenmemize ve kullanmamıza	63	24,23
Etkin vatandaşlar olmamıza	58	22,30
Okul dışı öğrenme konusunda deneyim kazanmamıza	50	19,23
Sosyalleşmemize	47	18,07
Daha duyarlı olmamıza	39	15
Kendimizi gerçekleştirmeye	35	13,46
Doğal afetler konusunda daha bilinçli olmamıza	23	8,84
Demokrasiyi anlamamıza	18	6,92
Genel kültürün artmasına	9	3,46

Tablo 4'te de görüldüğü gibi sınıf öğretmeni adayları STK'lerin kendileri açısından katkılarına ilişkin olarak: çeşitli değerlerle donanmamıza; haklarımızı öğrenmemize ve kullanmamıza; etkin vatandaşlar olmamıza; okul dışı öğrenme konusunda deneyim kazanmamıza; sosyalleşmemize; daha duyarlı olmamıza; kendimizi gerçekleştirmeye; doğal afetler konusunda daha bilinçli olmamıza; demokrasiyi anlamamıza; genel kültürün artmasına katkı sağladığını belirtmişlerdir. "STK çeşitli değerlerle donanmamıza katkı sağlıyor" biçiminde görüş belirten bir sınıf öğretmeni adayı görüşünü şu şekilde açıklamıştır:

"STK sadece kendini düşünen bencil insan profiline uzaklaşmamızı sağlıyor. Dünyada başka insanlar da var. Bu insanların birtakım sorunları var. Çözüm noktasında bana düşenleri yapıp manevi bir tatmin yaşayabilirim. Vatandaşlık haklarımı kullanabilirim. Yardımlaşma, dayanışma, sevgi, hoşgörü üzerinde hayatımı kurmamda bana en çok katkı sağlayacak şey aynı işe gönüllü olduğum kişilerle bir STK bünyesinde etkinlikler gerçekleştirmemdir."

"Haklarımızı korumamıza ve kullanmamıza katkı sağlar" görüşüne sahip bir öğretmen adayı görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

"Şu anda mesleğimize başlamadığımız üye olmadığımız STK'ler de var. Mesela sendikalara üye değiliz. Sendikalar da aslında demokratik toplumlarda haklarımızı korumamıza ve kullanmamıza katkı sağlar diye düşünüyorum. Öğretmen olduğumuzda bu STK'lerden de yararlanabiliriz."

"Etkin vatandaşlar olmamıza katkı sağlar" görüşüne sahip bir öğretmenin görüşü şu şekildedir:

"Toplum gönüllüleri vakfı var mesela. Gençlerin gönüllü olarak sosyal sorumluluk çalışmalarına katılmasını sağlayarak kişisel gelişimlerine katkıda bulunmayı amaçlıyor. Etkin vatandaş yetiştirmek öncelikli hedefler arasında eğitim sistemlerinde mesela. Böyle STK'lar sorunları belirlemeye çözüme yolunda adım atmaya katkı sağlıyor. Yani yetiştirilmek istenen etkin vatandaşları donanımlı hale getiriyor."

STK'lere üye olmayan ve üye olmayı düşünmeyen 50 sınıf öğretmeni adayı STK'lerin sınıf öğretmeni adayları açısından bir katkısı olmadığını belirtmiştir. STK'lara üye olan (27) üye olmayı düşünen (59) toplam 86 sınıf

öğretmeni adayına üye oldukları ya da üye olmayı düşündükleri STK'nın ilgilerini çekme nedenlerine dair görüşleri sorulmuş, elde edilen veriler Tablo 5'te verilmiştir:

Tablo 5. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Üye Oldukları ya da Üye Olmayı Düşündükleri STK'ların İlgiilerini Çekme Nedenleri

	f	%
Doğayı korumaya katkısı	58	67,44
Medya ve sosyal medyada yer alan tanıtım ve bilgilendirme faaliyetlerinin merak uyandırması	52	60,46
Mesleki açıdan fayda sağlaması	50	58,13
İlgi çekici etkinliklerle dolu olması	36	41,86
Demokratik haklarını kullanmaya sevk etmesi	25	29,06
Toplum açısından hayati öneme sahip olması	18	20,93
Etkin vatandaş haline getirmesi	14	16,27
Doğal afetlerden korunma yollarını öğrenmeye katkısı	10	11,62
Anne çocuk ilişkisine katkısı	7	8,13
Yardımlaşmaya olanak tanınması	3	3,48
Farkındalık oluşturmaları	3	3,48
Özel eğitim konusunda bilinçlenme ve yardım	3	3,48
Aynı ideolojiye sahip olunan kişilerle bir arada olmayı sağlaması	3	3,48
Kendini geliştirmeye katkı sağlaması	2	2,32
Zararlı alışkanlıklar ve bağımlılık konusunda farkındalık yaratması	2	2,32
Toplumda yaşam kalitesinin artırılmasına katkısı	2	2,32
İhtiyaç sahiplerine yardım edebilmeye olanak tanınması	2	2,32
Maddi imkânı olmayan bireylerin de gönüllü çalışarak yardım edebilmesi	1	1,16

Tablo 5'te de görüldüğü üzere sınıf öğretmeni adayları üye oldukları ya da üye olmayı düşündükleri STK'leri belirlemelerinde rol oynayan etmenler olarak: doğayı korumaya katkısı; medya ve sosyal medyada yer alan tanıtım ve bilgilendirme faaliyetlerinin merak uyandırması; mesleki açıdan fayda sağlaması; ilgi çekici etkinliklerle dolu olması; demokratik haklarını kullanmaya sevk etmesi; toplum açısından hayati öneme sahip olması; etkin vatandaş haline getirmesi; doğal afetlerden korunma yollarını öğrenmeye katkısı; anne çocuk ilişkisine katkısı; yardımlaşmaya olanak tanınması; farkındalık oluşturmaları; özel eğitim konusunda bilinçlenme ve yardım; aynı ideolojiye sahip olunan kişilerle bir arada olmayı sağlaması; kendini geliştirmeye katkı sağlaması; zararlı alışkanlıklar ve bağımlılık konusunda farkındalık yaratması; toplumda yaşam kalitesinin artırılmasına katkısı; ihtiyaç sahiplerine yardım edebilmeye olanak tanınması; maddi imkânı olmayan bireylerin de gönüllü çalışarak yardım edebilmesi biçiminde görüşler ifade etmişlerdir. "Doğayı korumaya olan katkı" yı tercih sebebi olarak belirten bir öğretmen adayı görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

"Sürekli çevremizdeki ağaçların, yeşil alanların azlığından şikâyet ediyoruz. Her yıl Kıbrıs kadar toprak parçasını erozyonda kaybettiğimizi duymuştum. Şikâyet etmek yerine bilinçlenmek, bilinçlendirmek ve çevremizde bir şeyleri değiştirmek lazım. Dikebildiğimiz kadar fidan dikmek, çevreye zararlı olan kurumlarla da sonuna kadar mücadele etmek lazım. Gelecekte bu çevrede öğrencilerim ve çocuklarım yaşayacaksa ben de bir şeyler yapmalıyım."

Medya ve sosyal medyada yer alan tanıtım ve bilgilendirme faaliyetlerinin merak uyandırmasını tercih sebebi olarak belirten bir öğretmen adayı görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Mesela TEMA’nın bir bilgilendirme seminerine denk geldim öğretmenlik uygulaması için gittiğim okulda. Hem heves hem merak uyandırdı bu seminer. Bu sebeple TEMA’ya üye olmayı düşünüyorum. Hatta şimdiye kadar üye olmadığım için utandım.”

Sınıf öğretmeni adaylarına ileride mesleklerinde öğrencilerini STK'lara teşvik edip etmeyecekleri ve bunun nedenleri sorulmuş elde edilen veriler Tablo 6, Tablo 7 ve Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 6. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Mesleki Yaşamlarında STK'lara Öğrencilerini Teşvik Planları

	f	%
Mesleğe başladığımda öğrencilerimi STK'ya teşvik ederim	86	63,23
Mesleğe başladığımda öğrencilerimi STK'ya teşvik etmem	50	36,77

Tablo 6’da da görüldüğü gibi sınıf öğretmeni adaylarından ileride mesleğimde STK'lara öğrencilerimi teşvik ederim diyenler %63,23; etmem diyenler ise %36,77 oranındadır. Bu bağlamda sınıf öğretmeni adaylarının çoğunun ileride mesleki yaşamlarında öğrencilerini STK'lerden yararlanmaya teşvik edeceği söylenebilir. Bir STK'ya üye olan (27); üye olmayı düşünen (59) ve üye olmayı düşünmeyen (50) sınıf öğretmeni adaylarının sayılarına bakıldığında ve tablodaki veriler ile karşılaştırıldığında bir STK'ya üye olan ve üye olmayı düşünen sınıf öğretmeni adaylarının ileride öğrencilerini STK'ya teşvik etme (86) yönünde görüş belirttiği; üye olmayan sınıf öğretmeni adaylarının ise teşvik etmeyi düşünmedikleri ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle sınıf öğretmeni adaylarının STK'ya üye olmaları konusunda teşvik edilmeleri bu sorunu ortadan kaldıracaktır. Sınıf Öğretmeni adaylarının ileride öğrencilerini STK'ya teşvik etmeyi düşünmelerinin nedenlerine ilişkin elde edilen veriler Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Mesleki Yaşamlarında Öğrencilerini STK'ya Teşvik Etme Nedenleri

	f	%
Çeşitli değerler kazandırma	34	39,53
Bilinçli ve duyarlı bireyler yetiştirme	30	34,88
Toplumsal yarar	25	29,06
Sosyalleşme	17	19,76
Empati kurma	15	17,44
Toplumsal birlik ve beraberliğin devamı	15	17,44
Etkili ve verimli okul dışı etkinlikler	13	15,11
Kendini yararlı hissetme	12	13,95
Haklarını bilme ve kullanma	12	13,95
Bilgi edinme	12	13,95
Milli bilinci ve kültürü tanıma ve sürdürme	11	12,79
Kendini farklı alanlarda geliştirme ve keşfetme	11	12,79
Girişimciliği arttırma	10	11,62

Tablo 7 ‘de de görüldüğü gibi sınıf öğretmeni adayları ileride öğrencilerini STK'ya teşvik etme nedenlerini: Çeşitli değerler kazandırma; bilinçli ve duyarlı bireyler yetiştirme; toplumsal yarar; sosyalleşme; empati kurma; toplumsal birlik ve beraberliğin devamı; etkili ve verimli okul dışı etkinlikler; kendini yararlı hissetme; haklarını

bilme ve kullanma; bilgi edinme; milli bilinci ve kültürü tanıma ve sürdürme; kendini farklı alanlarda geliştirme ve keşfetme; girişimciliği arttırma biçiminde belirtmişlerdir. Çeşitli değerler kazandırma en fazla belirtilen neden olarak saptanmıştır. Bu bağlamda pek çok ders kapsamında değerler eğitime yönelik çalışmalarda da STK'lardan yararlanılabileceği söylenebilir. Çeşitli değerler kazandırdığı için STK'lere teşvik ederim görüşüne sahip bir sınıf öğretmenin görüşleri şu şekildedir:

“Çevreci ol demektense çevrecilik değerini kazandırmak için TEMA ile ağaç dikmek daha etkili. STK'ler sözden çok davranışa yönlendirir. O yüzden ben teşvik ederim öğrencilerimi”

“Bilinçli ve duyarlı bireyler yetiştirmek için teşvik ederim” diyen bir sınıf öğretmeni adayının görüşü şu şekildedir:

“Hayvanlara karşı duyarlı olmaları için mesela. Kışın yiyecek koymak, kolilerden evler yapmak, sokakta gördükleri hasta hayvanları veterinerine götürmek, hayvan barınaklarına ziyaretler düzenlemek gibi etkinliklerle bilinçli ve duyarlı olmalarını isterim ve teşvik ederim STK'lere üye olmaları için hatta onlarla birlikte ben de katılım etkinliklere”

Toplumsal yarar sağlamak için teşvik ederim görüşüne sahip olan bir sınıf öğretmeni adayının görüşü şu şekildedir:

“Bence STK'ler gönüllü çalıştığı için sorunlara da çözüm buluyorlar devletin işini hafifletiyorlar. Toplumsal yarar sağlanmış oluyor o nedenle teşvik edeceğimi düşünüyorum.”

Sınıf öğretmeni adaylarının ileride öğrencilerini STK'ya teşvik etmeme nedenlerine ilişkin görüşleri Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Sınıf Öğretmeni Adaylarının İleride Öğrencilerini STK'ya Teşvik Etmeyi Düşünmemelerinin Nedenleri

	f	%
Yaş grubu uygun olmadığından	18	36
Kişisel tercihim olarak	15	30
İlgi alanıma girmediğinden	10	20
Aile ile karar vermenin güç olmasından	7	14

Tablo 8'de de görüldüğü gibi sınıf öğretmeni adayları öğrencilerini STK'lara teşvik etmeme nedenleri olarak en fazla yaşlarının uygun olmamasını bir neden olarak ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra kişisel tercihim olarak; ilgi alanıma girmediğinden; aile ile karar vermenin güç olmasından öğrencilerimi ileride STK'ya teşvik etmem biçiminde görüşlerini belirtmişlerdir.

Yaş grubu uygun olmadığı için teşvik edeceğimi düşünmüyorum biçiminde görüşe sahip olan bir sınıf öğretmeni adayı görüşünü şu şekilde açıklamıştır:

“Minicik ilkokul öğrencilerinin herhangi bir STK ile bir etkinlik yapabileceğini düşünmüyorum.”

“Kişisel tercihim olarak teşvik etmeyeceğim” biçiminde görüşe sahip bir öğretmen adayı görüşünü şu şekilde belirtmiştir:

“Ben bu yaşıma kadar düşünmedim bir STK’ye üye olmayı. Gereksiz benim kişisel görüşüm bu yönde”

“İlgi alanıma girmediğinden teşvik etmem” biçiminde görüşe sahip bir öğretmen adayının görüşü şu şekildedir:

“Ben hiç ilgilenmedim STK’lerle. Kendi yapmadığım bir şeyi de çocuklardan isteyemem. Aslında çoğu öğretmen de bence bu yüzden yararlanmıyor. Sistemdeki kaç öğretmen üye ki. Hangisi katılıyor bu tür şeylere. Kaç dönemdir staj yapıyoruz. Hiç rastlamadım ben ne öyle öğretmene ne de etkinliğe.”

Sınıf öğretmeni adaylarına mesleki yaşamlarında STK’lardan hangi dersler kapsamında daha fazla yararlanmayı planladıkları sorulmuş elde edilen verilere Tablo 9’da yer verilmiştir.

Tablo 9. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Mesleki Yaşamlarında STK’lerden Yararlanmayı Planladıkları Dersler

	f	%
Sosyal Bilgiler	83	61,02
Hayat Bilgisi	75	55,14
Fen Bilimleri	70	51,47
Türkçe	32	23,52
Müzik	9	6,61
Beden Eğitimi	7	5,14
Görsel Sanatlar	7	5,14
Matematik	3	2,20

Tablo 9’da da görüldüğü üzere sınıf öğretmeni adaylarının STK’lardan en fazla yararlanmayı düşündüğü ders Sosyal Bilgiler dersidir. Bunun yanı sıra sınıf öğretmeni adayları STK’lardan Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri, Türkçe, Müzik, Beden Eğitimi, Görsel Sanatlar, Matematik derslerinde de yararlanacaklarını belirtmişlerdir. Elde edilen bulgular ışığında çoğu dersin öğretiminde sivil toplum kuruluşlarından yararlanılabileceği söylenebilir. STK’lerden en çok sosyal bilgiler dersinde yararlanılabileceğini ifade eden bir öğretmen adayının görüşü şu şekildedir:

“Sosyal bilgiler dersinde gruplar, kurumlar, sosyal örgütler diye bir öğrenme alanı bile var. Pek çok kazanım doğrudan STK’lerle ilgili. Bu sebeple özellikle bu tür kazanımlar için bu derste yararlanırım. Bu derste pek çok değer de var kazandırılması gereken dayanışma, yardımlaşma, duyarlılık, vatanseverlik gibi bence her biri için gerekli bir araç olur STK’ler. Toplumun içinde yaparak yaşayarak öğrenmelerine olanak tanımış oluruz.”

STK’lerden en çok hayat bilgisi dersinde yararlanılabileceğini ifade eden bir öğretmen adayının görüşü şu şekildedir:

“Tutumlu olmak, çevreyi temiz tutmak, yardımlaşmak hayat bilgisi dersinin konuları. STK’ler de bu boyutlarda çalışanlar olduğu için bu derste yararlanırım diye düşünüyorum.”

STK'lerden en çok fen bilimleri dersinde yararlanılabileceğini ifade eden bir öğretmen adayının görüşü şu şekildedir:

"Fen teknoloji toplum çevre öğrenme alanında STK'lerden sıklıkla yararlanılabilir. Fen demek doğanın içinde öğrenmek demek pek çok doğa ilgili STK'dan yararlanılabilir."

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda bir STK'ye üye olan sınıf öğretmeni adaylarının (f=27, %19, 86) yarısından çoğunun TEGV üyesi olduğu belirlenmiştir. TEGV'i sıra ile LÖSEV, TEMA, TOG, Gençlik Merkezi ve Türk Kalp Vakfı izlemektedir. TEGV'in sınıf öğretmeni adayları arasında en fazla üyeye sahip STK olarak belirlenmesi bu STK'nın eğitim alanında çalışmalar yapıyor olmasından kaynaklanabilir. Sınıf öğretmeni adaylarının üye olmak için mesleklerine paralel bir STK belirlemiş oldukları söylenebilir. Elma ve diğerleri (2010)'nin öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları (THU) dersine ilişkin algılarını belirlemeye yönelik olarak gerçekleştirdikleri araştırmaları sonucunda öğretmen adayları THU dersi sayesinde bir sivil toplum örgütüne üye olmanın öneminin farkına vardım biçiminde görüşleri ifade etmişlerdir. Bu bağlamda öğretmen yetiştirme programlarında yer alan STK'lerle ilişkilendirmeye uygun içerikteki derslerden, öğretmen adaylarını STK'lere yönlendirme konusunda yararlanılması STK'ye üye olan öğretmen aday sayısının artırılması noktasında etkili bir uygulama olabilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının büyük kısmı (%25,42) Kızılay'a üye olmayı düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu durum doğal afetler sonrasında Kızılay'ın yaptığı faaliyetlerin medya aracılığı ile duyurulması, gezici kan bankalarının faaliyetleri ve okul öncesi eğitiminden itibaren okullarda çeşitli derslerin programları içinde Kızılay ilgili konulara yer verilmesinin neticesi olarak yorumlanabilir. Kızılay'ın yanı sıra sınıf öğretmeni adayları AFAD, TEGV, Yeşilay, LÖSEV, TOG, TEMA, AKUT, ÇEKÜL ve AÇEV'e üye olmayı düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Sınıf öğretmeni adaylarının STK belirlemede en fazla rol oynayan etmenlerden ilk sırada yazılı ve görsel medyanın (%47,36), sonrasında ise sosyal medya (%39,48) nin belirtildiği görülmektedir. Diğer kategorisinde ise sınıf öğretmeni adayları STK belirlemede STK'nın etkinliklerinin, tanıtım seminerlerinin ve kişisel görüşlerinin rol oynadığını belirtmişlerdir. Acar ve Yenmiş (2014) de eğitimde sosyal ağların kullanılmasına ilişkin öğrenci görüşlerini ortaya koymayı amaçladıkları araştırmalarında eğitimde kullanılan sosyal ağlardan Facebook örneğini ele almışlardır. 40 üniversite öğrencisinden elde edilen veriler sonucunda öğrencilerin iletişim, işbirliği, materyal paylaşımı ve eğitimde yenilikler açısından eğitimde Facebook kullanımına ilişkin görüşlerinin pozitif yönde olduğu belirlenmiştir. Öğrenci-öğretmen etkileşimi ile ilgili olarak öğrencilerin Facebook üzerinden kurdukları etkileşimleri olumlu buldukları, öğrencilerin Facebook üzerinden kaynak ve bilgi paylaşımında buldukları ve birbirlerinin paylaşımlarından yararlandıkları ortaya konmuştur. Bu bağlamda sınıf öğretmeni adaylarının STK belirlemede en fazla medya ve sosyal medyanın rol oynadığına dair elde edilen sonuç son yıllarda iletişim teknolojisinde yaşanan gelişmelerle medya ve sosyal medyanın cep telefonlarına kadar girmesi, internetin yaygınlaşması ve hızlanması ile açıklanabilir.

Sınıf öğretmeni adayları STK'lerin kendileri açısından katkılarına ilişkin olarak: çeşitli değerlerle donanmamıza; haklarımızı öğrenmemize ve kullanmamıza; etkin vatandaşlar olmamıza; okul dışı öğrenme konusunda deneyim kazanmamıza; sosyalleşmemize; daha duyarlı olmamıza; kendimizi gerçekleştirilmeye; doğal afetler konusunda daha bilinçli olmamıza; demokrasiyi anlamamıza; genel kültürün artmasına katkı sağladığını belirtmişlerdir. STK'lere üye olmayan ve üye olmayı düşünmeyen 50 sınıf öğretmeni adayı STK'lerin öğretmen adayları açısından bir katkısı olmadığını belirtmiştir. Okul dışı öğrenme konusunda deneyim kazanmaya katkı sağlanması sınıf öğretmeni adaylarının mesleki gelişimlerine katkı sağlayan bir boyut olarak ifade edilebilir. Chin (2004) de okul dışı öğrenme ortamlarının öğretmenlerin mesleki gelişimine de katkı sağladığını araştırmaları ile ortaya koymuştur. Bu bağlamda ulaşılan sonuçların uyumlu olduğu söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adayları üye oldukları ya da üye olmayı düşündükleri STK'leri belirlemelerinde rol oynayan etmenler olarak: doğayı korumaya katkısı; medya ve sosyal medyada yer alan tanıtım ve bilgilendirme faaliyetlerinin merak uyandırması; mesleki açıdan fayda sağlaması; ilgi çekici etkinliklerle dolu olması; demokratik haklarını kullanmaya sevk etmesi; toplum açısından hayati öneme sahip olması; etkin vatandaş haline getirmesi; doğal afetlerden korunma yollarını öğrenmeye katkısı; anne çocuk ilişkisine katkısı; yardımlaşmaya olanak tanınması; farkındalık oluşturmaları; özel eğitim konusunda bilinçlenme ve yardım; aynı ideolojiye sahip olunan kişilerle bir arada olmayı sağlaması; kendini geliştirmeye katkı sağlaması; zararlı alışkanlıklar ve bağımlılık konusunda farkındalık yaratması; toplumda yaşam kalitesinin artırılmasına katkısı; ihtiyaç sahiplerine yardım edebilmeye olanak tanınması; maddi imkânı olmayan bireylerin de gönüllü çalışarak yardım edebilmesi biçiminde belirtmişlerdir. Sınıf öğretmeni adaylarının 67,44'ü doğayı korumaya katkı sağlamayı tercih sebebi olarak belirtmesine rağmen, sınıf öğretmeni adaylarının üye oldukları STK'ler incelendiğinde doğaya katkı sağlayan STK'lerden yalnızca TEMA'ya rastlanmıştır. Bunun yanı sıra TEMA'ya üye olan sınıf öğretmeni adaylarının oranı yalnızca %11,11'dir. Ancak sınıf öğretmeni adaylarının üye olmayı düşündükleri STK'lar incelendiğinde ise: KIZILAY (%25,42); AFAD (%20,34); TEMA (%5,09); AKUT (%3,38); ÇEKÜL (%1,69) doğaya katkı sağlayan STK'lar içinde sayılabilir. Sınıf öğretmeni adaylarının toplam %55,92'si doğaya katkı sağlayan bir STK'ye üye olmayı düşünmektedir. Özetle belirtilen STK'ların ilgilerini çekme sebebinin doğaya sağladıkları katkı olduğu söylenebilir. Sınıf öğretmeni adaylarının içinde en fazla üyeye sahip olan STK'nın TEGV olması da mesleki açıdan fayda sağlaması yönünde elde edilen bulgu ile uyumludur.

Sınıf öğretmeni adaylarından ileride mesleğimde STK'lara öğrencilerimi teşvik ederim diyenler %63,23; etmem diyenler ise %36,77 oranındadır. Bu bağlamda sınıf öğretmeni adaylarının çoğunun ileride mesleki yaşamlarında öğrencilerini STK'lerden yararlanmaya teşvik edeceği söylenebilir. Bir STK'ye üye olan (27); üye olmayı düşünen (59) ve üye olmayı düşünmeyen (50) sınıf öğretmeni adaylarının sayılarına bakıldığında ve tablodaki veriler ile karşılaştırıldığında bir STK'ye üye olan ve üye olmayı düşünen sınıf öğretmeni adaylarının ileride öğrencilerini STK'ya teşvik etme (86) yönünde görüş belirttiği; üye olmayan öğretmen adaylarının ise teşvik etmeyi düşünmedikleri ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle öğretmen adaylarının STK'ye üye olmaları konusunda teşvik edilmeleri bu sorunu ortadan kaldırabilir.

Sınıf öğretmeni adayları ileride öğrencilerini STK'ye teşvik etme nedenlerini: Çeşitli değerler kazandırma; bilinçli ve duyarlı bireyler yetiştirme; toplumsal yarar; sosyalleşme; empati kurma; toplumsal birlik ve beraberliğin devamı; etkili ve verimli okul dışı etkinlikler; kendini yararlı hissetme; haklarını bilme ve kullanma; bilgi edinme; milli bilinci ve kültürü tanıma ve sürdürme; kendini farklı alanlarda geliştirme ve keşfetme; girişimciliği arttırma biçiminde belirtmişlerdir. Çeşitli değerler kazandırma en fazla belirtilen neden olarak saptanmıştır. Bu bağlamda pek çok ders kapsamında değerler eğitime yönelik çalışmalarda da STK'lardan yararlanılabileceği söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adayları öğrencilerini STK'lara teşvik etmeme nedenleri olarak en fazla yaşlarının uygun olmamasını bir neden olarak ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra kişisel tercih olarak; ilgi alanına girmediğinden; aile ile karar vermenin güç olmasından öğrencilerini ileride STK'ya teşvik etmem biçiminde görüşlerini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra STK'lerden en fazla yararlanmayı düşündüğü ders Sosyal Bilgiler dersidir. Sosyal bilgiler dersi içerdiği kazanımlar, beceriler, değerler, ara disiplinler gibi farklı boyutları ile incelendiğinde bireyleri bir bütün olarak toplumsal yaşama hazırlayan; etkili vatandaş olma nitelikleri ve yeterliliklerini kazandırmayı hedefleyen bir ders olarak ifade edilebilir. Sosyal Bilgiler dersini farklı boyutları ile ele alan yaklaşımlar mevcuttur. Bu yaklaşımlar konu merkezli, vatandaşlık merkezli ve problem merkezli yaklaşımlar olarak sıralanabilir. Problem merkezli yaklaşımlar incelendiğinde problem merkezli yaklaşımın sosyo-politik katılım açısından sosyal bilgiler boyutunda önemli olanın öğrencilerin yakın çevre içinde aktif vatandaşlar olmayı öğrenmeleri olduğu söylenebilir. Bu yaklaşıma göre bilgi yalnızca güncel olay, durum ve tartışmalar ile ilişkili olduğunda önemlidir. Bu bağlamda iyi bir öğretmen de bizzat kendisi aktif katılımcı olan ve öğrencilerin sosyal ve politik katılımını kolaylaştıran kişidir (Yeşilbursa, 2015). Sosyal bilgiler dersinin uygulama alanı doğrudan gerçek yaşam olduğu için toplumda yer alan her türlü olanak ve kaynaktan sonuna kadar yararlandığında hedeflenen niteliklerin kazandırılması mümkün olabilir. Bu bağlamda sınıf öğretmeni adaylarının sivil toplum kuruluşlarından en fazla yararlanmayı planladıkları dersin sosyal bilgiler dersi olması bu dersin doğasına uygun bir yaklaşım olarak belirtilebilir. Bunun yanı sıra sınıf öğretmeni adayları STK'lardan Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri, Türkçe, Müzik, Beden Eğitimi, Görsel Sanatlar, Matematik derslerinde de yararlanacaklarını belirtmişlerdir. Elde edilen bulgular ışığında çoğu dersin öğretiminde sivil toplum kuruluşlarından yararlanılabileceği söylenebilir.

Sivil toplum kuruluşlardan etkili biçimde yararlanılması eğitim kurumları kadar sivil toplum kuruluşları ve yöneticilerinin de işbirliği için olumlu tutum sahibi olmasını gerektirmektedir. Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi (2010) tarafından yapılan "Milli eğitim müdürlükleri ile sivil toplum kuruluşlarının ilişkisi" başlıklı araştırmadan elde edilen sonuçlara göre il/ilçe millî eğitim müdürlüğü yöneticileri ile sivil toplum kuruluşu yöneticilerinin eğitim çalışmalarına destek amacıyla iş birliği protokolü yapma istekleri incelendiğinde sivil toplum kuruluşu yöneticilerinin konuya ilişkin görüşlerinin, il/ilçe millî eğitim müdürlüğü yöneticilerinin görüşlerine göre daha olumsuz olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda imzalanacak işbirliği protokollerinde her iki tarafın istekli olmasının yapılacak çalışmaların sorunsuz ve daha sık yürütülebilmesi noktasında kolaylık sağlayacağı söylenebilir.

Elde edilen sonuçlar ışığında öğretmenlerin STK'lardan yararlanmaya yönelik görüşlerinin ve yararlanma düzeylerinin belirlenmeye çalışıldığı çeşitli araştırmalar gerçekleştirilebilir. Bu konuya ilişkin farklı katılımcı grupları ile çeşitli nitel ve nicel araştırmalar yapılabilir. Öğretmen yetiştirme programlarında gerek THU dersinde gerekse ilişkilendirilebilecek diğer derslerde STK'lerle işbirliği yapmaya yönelik çeşitli çalışma ve uygulamalara yer verilebilir. Eğitim aracı olarak STK'lardan yararlanma konusunda öğretmen adayları daha nitelikli hale getirilebilir. Milli eğitim müdürlüklerinin her ilde sivil toplum kuruluşları ile protokol imzalaması zorunlu hale getirilebilir.

KAYNAKÇA

- Akşit, N., Hartsmar, N. & Moraeus, L. (2008). NGOs and higher education: working together for citizenship education and the development of identities. CiCe Central Coordination Unit. Institute for Policy Studies in Education: London Metropolitan University.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Yıldırım, E. ve Bayraktaroğlu, S. (2001). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri. Sakarya Kitabevi: Adapazarı.
- Chin, C. (2004). Museum experience : a resource for science teacher education. *International Journal of Science and Mathematics Education*, 2(2), 63-90.
- Çaha, Ö. (2000). Aydınlar sivil toplum ve demokrasi. İz Yayıncılık: İstanbul.
- Dar, F. (2014). Role of non-governmental organizations (NGOs) in education development of post-independent Tajikistan. *International NGO Journal*, 9 (4), 35-42.
- Demir, M. K. ve Arı, E. (2013). Üniversite öğrencilerinin sivil toplum kuruluşlarına ilişkin bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi: Kızılay örneği. *Ekev Akademi Dergisi*, 17 (56), 135-149.
- Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (2010). Milli eğitim müdürlükleri ile sivil toplum kuruluşlarının ilişkisi. Ankara. (http://www.meb.gov.tr/earged/earged/Mem_ile_sivil_toplum_kurulus_ilis.pdf) adresinden 04.05. 2016 tarihinde erişilmiştir.
- Elma, C., Kesten, A., Kiroğlu, K., Uzun, E. M., Dicle, A. N. ve Palavan, Ö. (2010). Öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersine ilişkin algıları. *Educational Administration: Theory and Practice*, 16 (2), 231- 252.
- Eroğlu, T. (2006). Sivil toplum kuruluşları bilgi toplumunun neresinde?. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4 (1), 198-217.
- Fielmua, N. & Boye Bandie, R. D. (2012). The role of local non-governmental organisations in basic education in the nadowli district of ghana. *British Journal of Arts and Social Sciences*, 4 (1), 46-59.
- Gearon, L. (2006). NGOs and education. *Reflecting Education*, 2 (2), 8-22.
- Jagannathan, S. (2001). The role of non-governmental organizations in education. The World Bank World Bank Institute Robert McNamara Fellowships Program. (http://www-wds.worldbank.org/servlet/WDSContentServer/WDSP/IB/2001/03/01/000094946_01021007442861/additional/130530323_20041118114646.pdf adresinden 18 Şubat 2016 tarihinde erişilmiştir.)
- Karasar, N. (1998). Bilimsel araştırma yöntemi. (8. Basım). Ankara: Nobel yayın dağıtım.

- Karataş, İ. H. (2013). Türk eğitim sisteminde sivil toplum kuruluşlarının konumları ve işlevlerine yönelik STK yöneticilerinin görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (45), 63-87.
- Kallioniemi, A., Lalor, J., Misiejuk, D. & Zaleskiene, I. (2011). Higher education and NGO collaboration in teacher education. CiCe Central Coordination Unit Institute for Policy Studies in Education London Metropolitan University.
- Merey, Z. (2009). Topluma hizmet uygulamaları kapsamında sivil toplum kuruluşları. B. Aksoy, T. Çetin ve Ö. F. Sönmez (Ed.). *Topluma Hizmet Uygulamaları içinde* (s. 7392). Ankara: Pegema Akademi.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis : an expanded sourcebook*. (2nd Edition). Calif. : SAGE Publications.
- Mundy, K. (2008). from NGOs to csos: social citizenship, civil society and "education for all" – an agenda for further research. *Current Issues in Comparative Education*, 10 (1/2), 32-40.
- Nummenpää, M. (2012). NGOs and primary education: a case study in New Delhi, India. Bachelor Thesis. Lund University. Department of Sociology.
- Patton, M.Q. (1997). *How to use qualitative methods in evaluation*. Newbury park, CA: SAGE Publications.
- Poatob, S. (2015). Understanding the goal of social studies: a step to the effective teaching of the subject. *Research on Humanities and Social Sciences*, 5 (8), 182-193.
- Usatenko, G. (2013). The role of ngos in higher education reform in the ex-soviet space – the Czech Republic's experience and Ukraine's practice. The Ilko Kucheriv Democracy Fellowship programme. Ilko Kucheriv Democratic Initiatives Foundation (DIF), Ukraine.
- Yeşilbursa, C. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Temel Yaklaşımlar. *Sosyal Bilgiler Öğretimi* (Dönmez ve yazıcı Ed.) içinde, Ankara: Pegema Yayıncılık, 47-57.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık: Ankara.
- Zarillo, J. J. (2004). *Teaching elementary social studies*. Pearson Merrill Prentice Hall: New Jersey.

EXTENDED SUMMARY

Introduction

Non-governmental organizations can be defined as those organizations which employ information consciously and have higher levels of confidence. Such organizations could be easily organized and are dependent on an understanding of state based on legal considerations. The work by NGOs has expanded from technical consultancy, human rights advocacy, educating media outlets, environmental production advocacy to activities for youth and health-care awareness. These organizations have attempted to provide societal peace and help. Therefore, they help to organize the democratization of society and public initiative and to transform these into societal benefits. In short, NGOs are made up of environmental groups, play groups, child care institutions, charities, sport and entertainment institutions, religious groups and service groups.

These organizations are the reflection of the relationship between state and civil society. In education one of the major goals should be to raise the usability of theoretical information in daily life. In this context it can be argued that nongovernmental organizations should involve in education activities. In formal education. From basic education to university education NGOs support for students. More specifically, NGOs help students in achievement, socialization and their autonomy. They design, organize and carry out activities for students to use theoretical knowledge in daily life and to become sensitive citizens. Nongovernmental organizations (NGOs) can provide invaluable examples and opportunities in this regard. However, in order to realize the cooperation between schools and NGOs teachers should be informed about the significance of these organization for educational purposes.

NGOs work at the level of university is also significant. Such work and activities by NGOs have positive effects on student teachers. Because through these activities student teachers gain experience, socialize and awareness. Such qualities help them in their future profession. In Turkey positive contributions of NGOs in the context of education have not been frequently analysed. However, activities by NGOs contribute to teaching and affective and social development of students. Therefore, educational institutions should cooperate with NGOs. It is necessary to complement theoretical knowledge with daily life experience. However, to this end teachers and student teachers should have necessary awareness about this cooperation.

Purpose

Therefore, it is important to uncover the views of preservice teachers about the use of NGOs in education. This study aims at identifying the views of preservice teachers about the use of NGOs in education. Based this purpose

Participants

The participants of the study were a total of 150 student teachers who were attending elementary school teacher training department at a public university in Afyon during the academic year of 2014-2015. They were administered a questionnaire with eight open ended items which was developed by the researcher. However, 14 forms were excluded from the study due to insufficient statements and inconsistent reports. Therefore, 136 teacher candidates participated in the study. Of them 79 were females and 55 males.

Data Collection Tool

The data of the study were collected through a questionnaire with eight open-ended items. The questionnaire was developed by the author.

Analysis of Data

The data obtained were examined using descriptive analysis and are complemented by direct quotations from the views of the participants.

Conclusion, Discussion and Suggestions

The findings indicated that only 19,86% of the participants were the members of the NGOs and that some of them were planning to join NGOs (43,38%). The findings indicates that the student teachers sampled are aware of NGOs, but only 19,86% of them are the members of these organizations. It may be stated that in order to involve NGOs in educational activities student teachers and teachers should be encouraged to be the NGO members .There were also those who were not planning to join NGOs (36,76%). It may be argued that 36,76% of them do not have a positive attitude towards these organizations. Therefore, in their future profession these participants may not seek a cooperation with NGOs. Regarding the NGOs which some participants were members were found to be Educational Volunteers Foundation of Turkey, Health and Education Foundation for Children with Leukemia and Turkey Combating Soil Erosion, for Reforestation and the Protection of Natural Resources Foundation. The participants reported that their preference over NGOs were affected by media outlets, social media, and their friends' views. They also argued that NGOs have invaluable contributions to them and to primary school students and collaborations with NGOs may be useful in the courses such as social studies, life sciences and science. In the light of the results were obtained it can be various researches can be dryone with qualitative and quantitative methods to assign the views of student teachers or teacher candidates about benefitting NGOs for educational purposes. It can be given place some applications about NGOs in teacher training programs .